

GYEREKEK AZ UTCÁN

Ezt a cikket vitalindítóként közöljük. Kérjük olvasóinkat, a pedagógusokat, a szülői munkaközösségeket és a társadalmi szervezetek tagjait, hogy hozzászólásaikkal segítsék a probléma helyes megoldását.

Tisztaszemű, tiszta arcú gyerekek ezrei növekednek iskoláinkban. Piros nyakkendő, vidám úttörő pajtások, büszke rájuk, örül nekik egész hazánk.

De néha estefelé az utcán félénk, bizonytalan hangoska állítja meg az embert: — Kérek szépen ötven fillért, nincs pénzem villamosra, nem tudok hazamenni!

A hangoskához rendszerint maszatos arc, kócos haj, rendetlen öltözet és bizalmatlan, bizonytalan, valamit takargató pillantás tartozik. Meg is mondja, hogy mire kér és mennyit, — pillanatnyi pénzzavar csupán, haza szeretne menni. A felnőttek többsége el is hiszi, pénzt ad, s tovább megy. Nem igen szól, esetleg csak valami közömbös, nagyos általánosságot: „Aztán siess haza!” Nem látja már, amint a gyerek pár lépéssel a háta mögött, mint a nyíl surran többet-magával a mozi felé. Útközben talán még néhányval megismerkedik az előbbi jelenet, míg együtt nincs a jegy ára.

Kik ezek a gyerekek? Milyen utakon járnak?

A gyermek nevelése nem könnyű feladat. A szülőknek és a pedagógusoknak nemcsak jó tulajdonságokat, hasznos és szép ismereteket kell beoltani egy érintetlen lélekbe. Napról napra meg kell küzdeniök azokkal a néha rossz tapasztalatokkal, hatásokkal, amelyeket a gyermek maga kap a világtól.

Bíróság elé került egy kisfiú, P. Karcsi. Hogyan jutott oda? Látszólag jelentéktelen hazugsággal kezdődött a története — csavargással folytatódott.

Az egyik nagy szegedi Népből: Sok ember várakozik, az elárúsítók teljes figyelmüket kénytelenek összpontosítani, hogy gyorsan haladjon a kiszolgálás.

Az ajtón 11—12 éves kisfiú somfordál be. Csak nézelődik, ezzel üti agyon a délutánt. Az iskolából még délből eljött. Hazamegy megmelegítette az ételt, amelyet anyja, mielőtt munkába ment odakészített. Utána nekifutott a városnak. Este tízig, míg anyja haza nem jön, szabad, Szabad, azaz senki nem törődik vele, nem ellenőriz senki, készülő-e másnapra, elvégzi-e a feladatait. Anyja úgy gondolja ugyan, hogy az iskolai tanulószobában tartózkodik délután. Nem tudja, hogy hazudott neki a kisfia, amikor egyszer megkérdezte erről az egyest hozó gyereket. Aláírta az ellenőrzőt, amelybe a jegyet beírta, de a tanárhoz nem ment be. Szülői értekezletre sem jár el. Emiatt nem tudott vele beszélni Karcsi osztályfőnöke sem, amikor családlátogatásra jött, zárt ajtókat talált. Többször azután nem kereste.

Az egyes után Karcsi kapott néhány pontot, de a tanulószobára azontúl sem járt be, hisz anyja nem ellenőrizte. Az első hazugságot követte a második: az iskolában azt mondta, hogy az anyja beleegyezésével a szomszédéknál tanul, ahol egy középiskolás fiú segít neki.

S attól kezdve az utcán teltek a délutánok. Akadtak barátok, — hasonló körülmények közt élő, magukra hagyott gyerekek.

Pénz nélkül azonban unalmas a szabadság. A télen, celtalan csavargás közben annyi mindent megkínáz a gyermeklelke. S a közben-közben megszólaló lelkiismeret szavát is el kell hallgattatni valamivel, valami jó kell, ami másra tereli a figyelmet. A kirakatok bámulása után így, emiatt került be Karcsi az üzletbe.

A pult előtt két nagy hordó mellett megfordulva almával teli ládák sorakoznak. Karcsi arrafelé nézeget. A tömeg miatt az elárúsítók nem látnak oda, ha esetleg egy alacsony kisgyerek zsebre tesz belőlük néhányat.

De mit szólnak ehhez a várakozó asszonyok, férfiak, hogyan tudjon Karcsi előtűk is észrevétlenül lenni? Mert akkor már elhatározta, — torkában dobogó szívvel, remegő lábakkal, — hogy életében először lopni fog.

Beáll a várakozók közé és lassan a ládákhoz nyomakozik. Tekintete feszülten kutatja a tolongó vásárlók arcát, vár, igyekszik kilesni a legmegfelelőbb pillanatot. Hirtelen, amikor úgy érzi, senki sem ügyel rá, lehaol, kiragad két almát és tömi a zsebébe. Jaj, az egyik alma nem fér be, ügyetlen, remegő kezéből a földre esik. Többen felfigyelnek. Fejcsóválva, összevont szemöldökkel nézik, — de mielőtt meg odavonának az elárúsítók figyelmét, megszólal egy asszony:

— Eredj csak fiam, mi az a két alma! Szegény gyerek onnan vesz, ahonnan tud.

Karcsit két hónap múlva rajtacsípték, amint az egyik ruházati boltban egy teljes férfiöltönyt akart elemelni. A fiatalokúak bírósága elé került. Annak a „jóindulatú” asszonynak a keze is vezette oda, aki segített neki két almát elcsenni, — és aki tán soha helyre nem hozható rombolást végzett a kisfiú lelkében.

Így mesélte Karcsi a tárgyaláson:

— Nem szóltak rám az alma miatt. Hagyták, hogy kimenjek az üzletből. A boltosok nem vették észre. Többet nem féltem, attól kezdve loptam az üzletekben. Nem bántottak érte soha. Csak az eladókat kellett figyelni. Kiflit loptam, almát, zöldséget, meg amit sikerült. Aztán eladtam, volt pénzem moziira.

Annak a két almának a foltja kitöröl-

hetetlenül ott maradt a szerencsétlen kisfiú lelkében, s talán az egész életén is.

Nem sokat lehet vitázni rajta, ki a felelős. Az anyja is, aki nem jár be az iskolába beszélni a tanárokkal, ellenőrizni a fiát, a pedagógus is, aki nem kutatja tűzön-vízen keresztül, miért tanul rosszul a gyerek, miért fegyelmezetlen, miért figyelmetlen az órán és az a néhány ember, akikben nincs felelősségérzet sem a társadalmi tulajdon, sem a gyerek fejlődése, jövője iránt, együttesen felelősek.

Vége az első felidőnek. A labdarúgó mérkőzés közönsége vitakozik, nézelődik. Egy csoportban öt-hat fiatalember megkatona álldogál, s egyszerre csak hancurozó gyereksapát figyelve fel. A 10—13 évesek valamin összeveszték. Öten-hatan állják körül a közepén verekedő két borzas kisfiút, akik egymás kezéből ráncigálnak valamit. A többiek hangos kiabálással kísérik a látványt, néhányan közülük igyekeznek szétválasztani a két verekedőt. Nem sikerül, azok már püfölik egymást, tágtul is körüldöttük a kör, senki nem akar rúgást vagy ütést kapni.

Egy asszony nem állja, rászól a gyerekekre. Azok rá se hederítenek, annál jobban tetszik azonban nekik, hogy a katonák is beleavatkoznak a játékba. Addig nyugodtan cigarettázva nézték a jelenetet. Az egyik lurkónak azonban sikerült egy jól irányzott pofonnal meg jobban felmegeresíteni a másikat. Felharsan a nevetés, amikor a pofonütött dühösen fájó arcára szorítja tenyerét és fejfelé indul pajtása gyomrának. „Ne hagyd magad kiskomám”, „Sose búsulj, így edződöttél”, „No lássuk, mit csinálsz most?” Vidáman heccelik, biztatják a két „hőst”.

„Szórakoznak” a felnőttek, a komoly fiatalok, katonák, s csak akkor hallgatnak el, amikor a gyomronvágott kisfiú sirva-görnyedezve leül a földre és moccanni sem bír.

Es ez még viszonylag apróság. Rövid idő múlva a gyerek felállt, összeszedte magát és elballagott a többiek után. De történetét volna tragédia ott is, mint ahogy már nem egyszer történt. Utcan kövel dobáló gyermekek elnézett, eltűrt „játékából” — a felnőttek legfeljebb csak akkor szóltak, ha őket veszélyeztette a kő — kórházi, bírósági ügy lett, és nem egy szerencsétlen kisgyerek a félszemével fizette meg, hogy senki nem akart beavatkozni a játékba.

Az egyik moziban történt, az előadás végfelé. Két gyerek összeveszett, megsértették egymást.

Majd elintézzük odakint — állapodtak meg. Az előadás után szabályos párbaj kezdődött el az utcán, öreimentek. Verték, ütöttek egymást, hogy a nagyobb erő, a testi fölény szolgáltatson igazságot.

A „lovagias ügynök” egész sereg nézője akadt. Gyerekek, de sok felnőtt is, gyűrűbe fogták a két verekedőt biztatták, uszították őket, megdicsérték egy-egy jólsikerült ütést.

Az egyik gyerek valamivel idősebb, vagy talán csak fejlettebb volt. Őt dicsérték, ügyességét, jó modorait. A megmondottan, felelőtlen megjegyzések szinte szterszerephez juttatták az éppen e miatt egyre jobban nekivaduló fiút. A harag már elszállt, ha nem lettek volna nézői, biztatói, abba is hagyja. A másik ügyis egyre bizonytalanabbá vált. Így azonban sikert akart, meg akarta mutatni, kicsoda ő.

15—20 ember közül egyetlen sem szólt, vagy nyújtotta ki kezét, hogy megállítsa, elhárítsa a veszelty, emberségre tanítsa a két kis haramiát. De alapos és keserű tanulság lett számukra, amikor nem sokára mentőautó szállította el a gyengébbet, az áldozatot, aki hanyattzuhant, betörte a fejét a járda szélén és agyrázkódást kapott.

A bírósági tárgyaláson döbbenek rá a beidézett tanúk, hogy tulajdonképpen ők is vádlottak, mert rajtuk is múlt, ami megtörtént, ők is felelősek érte.

Az iskolából délből kiözönlő, hazafelé igyekvő gyerekek közül néhány megdöbbenően trágár, csúf szavakkal beszél. S oly ritkán szól rájuk valaki. Félnék tőlük. Félnék, mert könnyen odamondanak valamit a kérdezőnek, amivel neveltségessé teszik, megbántják. Vagy meg se állnak, elrohannak. Nincs rajtuk jelvény, sapka, amelyről meg lehetne állapítani, a sok közül, melyik iskola növendékei, hová tartoznak, kinél kell szót emelni, hogy idejében gátat állítsanak a rossz hatásoknak, amelyek sodorják őket. S néha nemcsak csúf szót dobnak oda, hanem az utca másik végéről egy-egy kódorabot is. Sok felnőttből hiányzik az idegen gyerek, minden utcán járó gyerek iránt érzett felelősség, amely megakadályozhatná ezt. Pedig kevés fáradsággal is sikerül a nagyobb baj megakadályozása. Azok az emberek, akik megértéssel, érdeklődéssel hajolnak le egy-egy utcán ptyergő kisgyerekhez, nemcsak abban a pillanatban segítenek. Nemcsak a pillanatnyi fájdalmat enyhítik, — növelik a gyermek nagyokba vetett bizalmát, s hosszú időre hatással lehetnek fejlődésére.

T. Palkó ellen nem volt panasz az öt éven át, mióta iskolába került. A hatodik év elején azonban egyszerre rosszabbodtak feleletei, rendetlenkedett, nem figyelt a magyarázatra. Sem osztályfőnöke, sem a szülei nem tudták, miért.

Az egyik délelőtt azután egy asszony

kopogott be az iskola igazgatójához a kisfiú miatt.

Ugyanakkor Palkó megszeppenve bandukolt haza, s ebéd után szokatlanul csendesen azonnal tanulni kezdett. Mamája mesélte ezt másnap, amikor minden kiderült.

Palkó az ősszel összebarátkozott a VII-es Sz. Béléval. Béla már nagyobb fiú, két évet vesztett, régóta szűknek érzi az iskolapadot. Sokat csavarog, otthon nem törődnek vele. Értelmes és tanul is, ezért az iskolában sem figyeltek fel rá addig. Néha verekszik, — de másról nem tudott az osztályfőnöke. Alaposan, igazán nem ismerte a gyereket.

Béla Palkót is elverte egyszer, — így kezdődött a barátságuk. A verés feledésbe merült, a barátság megszilárdult, mert Palkóban Béla szomszjasfiú hallgatóra akadt. Béla szívesen mesélt. Ezek a mesék otthon, tanulás közben is egyre inkább foglalkoztatták Palkó képzeletét. Barátságukról nem igen tudott senki, viszonylag keveset voltak együtt.

Azon a napon, amikor Palkó olyan szorgalmasan kezdett otthon tanulni, szintén „érdekes” dologról esett szó iskolából hazafelé menet, de egyszerűen csak egy asszony megállította őket. Pár perce ment már utánuk, és ijedten hallgatta, hogy a nagyobbik fiú leírhatatlanul trágár szöveggel egy ismeret dallamot énekel a másiknak. Hozzájuk lépett:

— Hogy beszélhetsz így? Melyik iskolába jártok?

— Magának mi köze hozzá? — szólt vissza nyersen Béla, de azért gyorsan odaköszönt Palkónak: Szévasz! — és elrohant. Palkó azonban ottmaradt, szó szerint nyakonfogottan. Halkan, lassan megmondta a nevét, iskoláját. A néni nem szidta össze, csak nagyon komoly volt és elkérte az egyik füzetét, a nevet arról jegyezte fel.

Másnap Palkó mamáját behívta az iskolába. Palkó mindent elmondott, — s attól kezdve, még idejében, vége lett a barátságának Béléval. Pár hét múlva az osztályozónaplóban újra jó jegyek sorakoztak Palkó neve mellett.

S azóta, ha találkozik az utcán azzal az ismeretlen, mégis ismerős nénivel, mindig köszön neki.

Mindenki tudja, mit jelent az egész élet, a jellem, az egyéniség alakulása számára a nyugodt, boldog gyermekkor. Hogyan biztosítsák ezt olyan családban, ahol mindkét szülő dolgozik, — sokak problémája, Nem lehetetlen megoldani.

Rossznak született gyerek nincs. Csak rosszul nevelt, ellenőrizetlen, elhanyagolt gyerek van. Ilyenek azok is, akikről szó esett.

A gyerekek többsége természetesen nem ilyen. Az iskolai tanulószobákban, az „úttörőház szakkörökben, a sportegyesületek ifjúsági szakosztályaiban foglalkoztatott gyerekek egészséges, kiegyensúlyozott fiatalokká nevelődnek. Törődnek velük, ellenőrzik őket, vonzó, érdekes okos dolgokkal helyes irányba terelik a képzeletüket, — ez a titka az egészségnek. Törődés, ellenőrzés, szeretet kell a gyerekeknek. Az a gyerek, akinek a szülei gyakran keresik fel az iskolát, hogy érdeklődjék felőle, s egyben elmondják nyíltan és szépen a gyerekeknek az otthoni viselkedését, jót és rosszat egyaránt, az nem okoz gondot, nem törik meg a fejlődése.

Ha az iskola, az osztályfőnök mindent elkövet, hogy ellenőrizze a gyerek iskolán kívüli életét is, nem történhet baj. Ha az iskola szigorúan megszabja, mikor és hová mehet a gyermek szórakozni, — s akkor is csak írásbeli engedély alapján — kevesebb lesz a csavargás, az önálló esti mozilátogatás.

Az utcán csatangoló, verekedő, pénzt kunyeráló, esti mozit látogató gyerekek az iskolában fertőző góccok. „Minták” a többiek számára, — és milyen könnyen, milyen szívesen utánozzák „minták”.

Az iskolán kívüli fegyelmegvalósítása, minden körülmények között fegyelmeztet, jól viselkedő gyerekek nevelése túlnó a családon, az iskolán: ez mindenki ügye.

S ha hibák vannak itt, az mindenki felelőssége.

Csontos Magda

Az egyetemi énekkar debreceni vendégzerepiése

Május 10-én a szegedi Tudományegyetem központi énekkara a Debreceni Egyetem meghívására Debrecenbe utazott. Az ottani egyetem hagyományos évszázados műsorát tartotta hétfőn este a Csokonai Színházban. Ennek a műsornak keretében lépett először a hangversenydobogóra városunk — alig két hónapja újból működő — egyetemi énekkara. Az énekkarnak ez volt az első komolyabb fellépése. Feladatukat megnehezítette a farszabó 8 óras autót. Ennek ellenére már az első számok után a zsűfőlásig megtelt Csokonai Színházban felesattató ütemes taps osztatlan sikerrel tanúskodott, és azt is megmutatta egyben, hogy az énekkar egyetemesen megnyerte a debreceni közönség szeretetét. Különös tetszést aratott Bárdos: „Tréfás házastó”-ja és az „Estharang” című orosz népdalfeldolgozás a férfikar előadásában. Befelezésül Kodály Szabadság himnusza hangzott el. A hangverseny után a debreceni egyetem rektora, dr. Bognár Rezső Kossuth-díjas akadémikus mondott köszönetet a szegedi egyetemisták közreműködésért.

Az énekkar visszaérkezése után csakhamar folytatja munkáját és készül a május 20-i koncertjére, amikor Szeged város zenekedvelő közönsége előtt fog bemutatkozni egy egész estét belöltő hangversenyen. W. E.

Békehét az egyetemen

A Szegedi Tudományegyetem, az Orvostudományi Egyetem, a Pedagógiai Főiskola és a Zeneszakiskola tanárai, növendékei békehetet tartanak. Ezen a héten az eddig-nél is több szó esik majd arról, hogy a tudomány, a művészet dolgozóinak elsőrendű kötelességük harcolni a békéért, hisz csak békében lehet alkotni, építeni.

A békehét során a professzorok rövid beszédben méltatják előadásaik előtt a békeharc jelentőségét. Hétfőn a többi között Fodor Gábor professzor, kétszeres Kossuth-díjas, a Szegedi Tudományegyetem rektora a negyedéves hallgatóknak tartott megemlékezést a békeharc fontosságáról. Elmondotta, hogyan fejlődött az utóbbi években, békében a szegedi egyetem. Utalt a vasárnapi szegedi ifjúsági békenapra, ahol az egyetemisták találkoztak a békéért harcoló külföldi fiatalokkal.

A békehét péntek este ünnepéggel zárul: a központi egyetem aulájában jönnek össze a tanárok, diákok. Kukán Ferenc professzor, orvoskari dékán elnöki megnyitója után Búza László akadémikus, a jogi kar dékánja „A békeharc és az ázsiai népek önrendelkezési jogá”, Baróthy Dezső bölcsészkar dékán „A művészet és az irodalom a béke szolgálatában” címmel tart előadást. A zeneszakiskola tanárai és növendékei színvonalas n. orral szórakoztatják majd a megjelenteket.

Szombaton mutatkozik be Szegeden a Skupa-bábkabaré

A Csehszlovák Állami Bábgyűftés világszerte jólismert színháza, a Skupa-bábkabaré szombaton mutatkozik be a szegedi Szabadság Filmszínházban. Megyénkben — akárcsak Budapesten — a nagyszámú érdeklődő közönség mellett a bábosok várják leginkább a csehszlovák bábosokat, akik a báb-művészet területén igen nagy és szép múltra tekinthetnek vissza. Sok olyan tapasztalattal rendelkeznek, amelynek birtokában a magyar bábművészet is előbbre haladhat.

Különösen a közönség tíz éven aluli tömegei égnék a várakozás lázában. Ők csak a plakátokról tudják, hogy jön a furfangos Hurvinek és vidám Speibl, de a felnőtteket is vonzza az a nagy ajándék, amelyet a bábgyűftés igen gazdag műsorától kapnak: a jókedvű nevetés.

Az üdvözlő szavakat megelőző érdeklődés feltétlenül megilleti ezt a kiváló bábgyűftést, amely 1926. óta számtalanszor mulattatta már a közönséget. Hurvinek és Speibl — ez a két kedves bábú, amelynek a puszta megjelenése is mosolyt csal a nézők arcára — régi szeretett ismerőse a csehszlovák népnek és bizonyára mi is nagyon megszerettük a krumploirru, csaváros észjárású Hurvineket és a tréfacsináló Speiblt.

A Skupa-bábgyűftés művésztétnek egyik legértékesebb jellemzője, hogy egyértelműek a bábuk, a mondanivaló és az egyes jelenelek, de az együttes célja is mélyen emberi; magasfokú művészettel neveltetni, örömet lopni az emberek szívébe.

A Csehszlovák Állami Bábgyűftés, Hurvinek és Speibl bábszínházának énekes, zenés, táncos szereplése megyénkben is erősíti a csehszlovák és a magyar nép igaz barátságát.

Az előadást az Országos Filmharmonia rendezi. Jegyek Szeged, Klauzál-tér 2. szám alatt kaphatók. (Telefon: 37-37).

Nyilasi-emlékest

A szegedi Közalkalmazottak kultúrotthona és a Városi Tanács Nép-művelési Osztálya május 13-án, csütörtökön este 7 órai kezdettel a Vörösmarty-utca 5. szám alatti kultúrotthon nagytértermében Nyilasi Sándor emlékestet tart. Nyilasi Sándor életéről és munkásságáról Szeles Zoltán művészettörténész tart előadást. Az előadást kiállításal kapcsolják össze, amelyen a kiváló festő alkotásait mutatják be.